

Umješač s položajem jedinstvenog suparničara

Stojić, Mare

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:090160>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Katedra za građansko procesno pravo

Mare Stojić

Umješac s položajem jedinstvenog suparničara

Diplomski rad

Mentor: doc. dr. sc. Marko Bratković

Zagreb, kolovoz 2023.

Izjava o izvornosti

Ja, Mare Stojić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Mare Stojić

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Umještač s položajem jedinstvenog suparničara i nužni suparničari	2
3. Pravni interes.....	3
3.1 Pobijanje dužnikovih pravnih radnji na štetu vjerovnika u stečaju	3
3.2 Parnica radi predaje u posjed poslovnog prostora	5
4. Pravomoćnost presude.....	7
4.1 Intervencijski efekt	8
5. Stupanje u parnicu.....	9
6. Parnične radnje	10
6.1 Parnične radnje u doktrini.....	12
6.2 Parnica radi poništaja ugovora o darovanju	14
6.3 Parnica radi utvrđenja prava vlasništva i izlučenja iz stečajne mase.....	17
6.4 Parnica radi predaje mjenica.....	19
6.5 Parnica radi utvrđenja bračne stečevine	20
6.6 Parnica radi nadomještanja ugovora o kupoprodaji	21
7. Zaključak.....	23
Literatura.....	25

1. Uvod

Zakonom o parničnom postupku¹ institut umješača s položajem jedinstvenog suparničara uređen je odredbom članka 209. kojom je propisano sljedeće: „Ako pravni učinak presude treba da se odnosi i na umješača, on ima položaj jedinstvenog suparničara. Umješač s položajem jedinstvenog suparničara može podnijeti izvanredni pravni lijek i u parnici u kojoj do nastupanja pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu nije sudjelovao kao umješač.“ Ta odredba upućuje na odredbu članka 201. ZPP-a kojom je propisano da su jedinstveni suparničari oni prema kojima se spor, prema zakonu ili zbog prirode pravnog odnosa može riješiti samo na jednak način, tako da se oni smatraju jednom parničnom strankom.

Institut umješača s položajem jedinstvenog suparničara pojavljuje se, primjerice, u parnici radi poništaja braka. To bi se dogodilo u slučaju kada bi maloljetna djevojka sklopila brak. Njezini roditelji ovlašteni su prema članka 49. stavku 2. Obiteljskog zakona² podnijeti tužbu radi poništaja braka. Kada bi samo njezina majka podnijela tužbu radi poništaja braka, a otac ne bi, presuda kojom sud poništava brak njihove kćeri djelovala bi prema njemu jednako kao i prema majci. Otac, dakle, u toj parnici ima položaj jedinstvenog suparničara te može poduzimati sve parnične radnje, a na njega se pravni učinci presude odnose jednako kao i na majku.

Ne bi li bilo jednostavnije da je zakonom propisano da roditelji moraju zajednički podnijeti tužbu, a da će je u protivnom sud odbaciti? Kada i na koji način otac može stupiti u parnicu i može li se tomu protiviti majka? Stupi li u parnicu, koje sve radnje može poduzimati? Mogu li njegove parnične radnje biti suprotne od majčinih? Kako će sud procijeniti koje će od tih radnji uzeti u obzir? Može li pobijati presudu pravnim lijekovima, posebice izvanrednim? Koji su još slučajevi kada se pojavljuje institut umješača s položajem jedinstvenog suparničara? Koje pretpostavke moraju biti ispunjene da bi treća osoba u parnici, koja nije inicijalna stranka, imala status umješača s položajem jedinstvenog suparničara? Kako uopće na nju može djelovati pravomoćnost, ako u toj parnici nije niti htjela sudjelovati ili, da stvar bude još gora, za nju nije ni znala?

Za odgovore na ta intrigantna pitanja valjalo je istražiti oskudnu praksu hrvatskih sudova. U doktrini je toj temi posvećeno jako malo. U radu je, dakle, riječ o odlukama suda o

¹ Zakon o parničnom postupku (SL SFRJ 4/77, 36/77, 36/80, 6/80, 69/82, 43/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, NN 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22; dalje u tekstu: ZPP)

² Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23; dalje u tekstu: ObZ)

odnosima u kojima se pojavljuje institut s položajem jedinstvenog suparničara, položaju koji ima u parnici, njegova razlika u odnosu na nužno suparničarstvo, radnjama koje je ovlašten poduzeti i djelovanju pravomoćnosti na njega.

2. Umještač s položajem jedinstvenog suparničara i nužni suparničari

Ako se, po zakonu ili zbog prirode pravnog odnosa, pravni učinak presude odnosi neposredno i na umještača jednako kao i na parničnu stranku, on u parnici ima položaj jedinstvenog suparničara.³ Do toga može doći kad materijalnopravni odnosi ne uvjetuju formiranje tzv. nužnog suparničarstva, pa neki potencijalni jedinstveni suparničar ne postane stranka u parnici, već pristupi jednoj od stranaka kao umještač.⁴

Nužno suparničarstvo poseban je tip suparničarstva kada tužitelj, ako želi da njegova tužba bude ocijenjena kao dopuštena, mora zasnovati suparničarstvo koje će obuhvatiti sve subjekte koji su sudionici materijalnopravnog odnosa.⁵ Bilo bi umjesno uzeti da bi u načelu svi jedinstveni suparničari morali ujedno biti i nužni jer omogućavanje sudjelovanje samo nekima od potencijalnih jedinstvenih suparničara dovodi one koji parnicom nisu obuhvaćeni u diskriminirani položaj; iako im nije pružena prilika da se brane, na njih će se pravomoćna presuda svejedno neposredno odnositi.⁶ Međutim, upravo zbog nepredvidivosti pravnih odnosa u svakodnevnom životu, bilo bi nemoguće očekivati da će svi jedinstveni suparničari, oni prema kojima presuda mora biti riješena na jednak način prema svima, biti ujedno i nužni.

Tužitelj bi u tom slučaju imao poteškoća s pronalaženjem potencijalnih tuženika i u ostvarivanju zaštite svojih prava. Institut umještača s položajem jedinstvenog suparničara postoji kako bi se uspostavila ravnoteža između dvije suprotstavljene strane: tužitelja koji bi inače morao tužbom obuhvatiti sve tuženike i osobe koja će biti obuhvaćena pravomoćnošću. Na taj će način osobe na koje će djelovati pravomoćnost jednako kao i na inicijalnu stranku imati sva prava u postupku ako mu se odluče pridružiti. Osim navedenog, primjenom normi materijalnog prava, sudovi moraju ispitati jesu li ispunjene pretpostavke da bi osoba imala status umještača s položajem jedinstvenog suparničara, kao što moraju primjenjivati norme materijalnog prava da bi utvrdili tko su nužni suparničari. Ako je riječ o nužnim suparničarima, ne podnesu li zajednički svi tužitelji tužbu ili tužitelj tužbom ne obuhvati sve tuženike, sud će

³ Triva, Siniša; Dika, Mihajlo; *Građansko parnično procesno pravo*; Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 456.

⁴ *Ibid.*

⁵ *Ibid.*, str. 445.

⁶ *Ibid.*

tužbu odbaciti kao nedopuštenu. Drukčije će biti u slučaju umješaa s položajem jedinstvenog suparničara. O volji umješaa s položajem jedinstvenog suparničara ovisi hoće li stupiti u parnicu, a tumačenjem zakonskih odredaba koje uređuju određeni pravni odnos otkrit će se tko su osobe na koje će se pravomoćnost odnositi jednako kao i na parničnu stranku.

3. Pravni interes

Roditelji maloljetnog djeteta koje je sklopilo brak ovlašteni su podnijeti tužbu radi poništaja braka. Podnese li samo jedan roditelj tužbu, a drugi mu se pridruži u parnici, bit će obuhvaćen pravomoćnošću jednako kao i tužitelj. Roditelj koji se pridružio parnici imat će status umješaa s položajem jedinstvenog suparničara na temelju odredbe ObZ-a. Osim zakonskih odredbi koje upućuju na slućajeve kada se pojavljuje institut umješaa s položajem jedinstvenog suparničara, pravni odnos između njegovih sudionika relevantan je za utvrđivanje ima li osoba status umješaa s položajem jedinstvenog suparničara. Kada sud utvrđuje dopuštenost sudjelovanja umješaa s položajem jedinstvenog suparničara u postupku, utvrđuje ima li on pravni interes.

Pravni interes za stupanje u parnicu ima osoba ćija prava i obveze ovise o tome kako će biti presuđeno u parnici između drugih osoba. Stoga interes osobe koja traži pravnu zaštitu mora biti pravni i konkretan: korist koju očekuje od angažiranja suda u njezinoj pravnoj stvari treba se ogledati u određenoj sferi njezinih prava.⁷ Pravni interes umješaa s položajem jedinstvenog suparničara proizlazi iz predmnijevane stvarne legitimacije kao (potencijalne) stranke u sporu budući da bi odluka donesena u njemu neposredno djelovala i na njegove pravne odnose.⁸ U ocjeni imaju li treće osobe pravni interes potreban za status umješaa s položajem jedinstvenog suparničara sudovi često primjenjuju odredbu članka 206. stavka 1. ZPP-a kojom je propisano da osoba koja ima pravni interes da u parnici koja teće među drugim osobama jedna od stranaka uspije može se pridružiti toj stranci. Tom je odredbom uređen institut obićnog umješaa, ćiji se pravni interes ne presumira kao u umješaa s položajem jedinstvenog suparničara, već ga potencijalni obićni umješaa mora učiniti vjerojatnim.

3.1 Pobijanje dužnikovih pravnih radnji na štetu vjerovnika u stećaju

Zanimljiv je slućaj iz sudske prakse u kojem je sud odlučivao imaju li stećajni vjerovnici položaj jedinstvenih suparničara u parnici radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji. Parnica je

⁷ *Ibid.*, str. 139.

⁸ Aras Kramar, Slađana, *Postupak pred trgovaćkim sudovima. Trgovaćki statusni parnićni postupci*, Narodne novine, Zagreb, 2014., str. 109.

pokrenuta jer je stečajni dužnik nekoliko mjeseci prije otvaranja stečajnog postupka, kada je već bio u blokadi, sklopio ugovor o prodaji i prijenosu dionica koje je držao u drugom društvu. Dionice su potom na temelju tog ugovora prenesene sa stečajnog dužnika kao prodavatelja na kupca. Stečajnom dužniku, međutim, kupoprodajna cijena dionica nikada nije bila isplaćena. U stečajnoj masi nije bilo dovoljno sredstava za namirenje vjerovnika, a vrijednost dionica koje su bile predmet prodaje bile su vrijedna imovina stečajnog dužnika iz koje bi se stečajni vjerovnici mogli namiriti.

Stečajni upravitelj podnio je tužbu radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika zbog namjernog oštećenja vjerovnika. Uspije li u parnici, dionice koje su bile predmet prodaje vratile bi se u stečajnu masu pa bi se vjerovnici mogli namiriti u većoj mjeri. Uz stečajnog upravitelja u ime stečajnog dužnika kao tužitelja parnici su se htjela pridružiti dva stečajna vjerovnika kao umješaći. Stečajni vjerovnici, prema odredbama tada važećeg Stečajnog zakona⁹ bili su supsidijarni ovlaštenici na tužbu radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika. Prvostupanjski je sud odbio njihovo miješanje u parnicu ocjenjujući kako nemaju pravni, već samo ekonomski interes da tužitelj uspije u sporu.¹⁰

Umješaći su podnijeli žalbu tvrdeći da u parnici imaju status umješaća s položajem jedinstvenog suparničara. Žalbeni je sud potvrdio stajalište prvostupanjskog suda da oni nemaju pravni, nego samo ekonomski interes miješati se na tužiteljevoj strani¹¹ pojasnivši da se radi o ekonomskom, a ne o pravnom interesu zato što o ishodu parnice ne ovisi nikakvo pravo ili obveza umješaća, nego eventualno veća mogućnost namirenja njihove tražbine prijavljene u stečajnom postupku koji se vodi nad tužiteljem, i to zbog eventualnog povećanja stečajne mase.

Drugim riječima, iz obrazloženja sudova proizlazi da se pravni učinci presude koja će biti donesena u parnici radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika neće neposredno odraziti na položaj stečajnih vjerovnika, već se presudom može poboljšati samo njihova ekonomska situacija. Dakle, presuda donesena u povodu paulijanske tužbe podignute sa svrhom zaštite

⁹ Prema odredbi članka 212. stavka 6. Stečajnog zakona koji je bio u primjenjiv u konkretnom slučaju (NN 71/15, 74/17; dalje u tekstu Stečajni zakon iz 2015.) bilo je propisano sljedeće: „Stečajni vjerovnici koji su podnijeli tužbu radi pobijanja pravnih radnji imaju položaj jedinstvenih suparničara.“ Citirana odredba brisana je Zakonom o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona (NN 36/22), te je sada odredbom članka 212. stavka 7. propisano sljedeće: „Pravomoćna presuda donesena u parnici za pobijanje pravnih radnji djeluje prema stečajnom dužniku odnosno stečajnoj masi te svim stečajnim vjerovnicima.“ Dakle, iako je prijašnja odredba brisana, te nije više eksplicitno navedeno da stečajni vjerovnici imaju položaj jedinstvenih suparničara, prema umješaću s položajem jedinstvenog suparničara presuda neposredno djeluje, stoga bi tumačenje i dalje trebalo biti jednako.

¹⁰ Rješenje Trgovačkog suda u Zagrebu P-1939/2021 od 21. srpnja 2022.

¹¹ Rješenje Visokog trgovačkog suda u Zagrebu (dalje u tekstu: VTS) Pž-3610/2022 od 31. kolovoza 2022.

savjesnih vjerovnika od nesavjesnog postupanja dužnika, smatraju sudovi, neće se odraziti neposredno na subjekt zaštite – savjesne vjerovnike.

Međutim, stečajni vjerovnici, prema Stečajnom zakonu iz 2015., bili su supsidijarni ovlaštenici na podizanje tužbe radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji te bi u toj parnici imali položaj jedinstvenih suparničara da je više njih pokrenulo postupak. U konkretnom slučaju stečajni vjerovnici htjeli su se pridružiti stečajnom dužniku koji je već podnio tužbu. Nisu li oni tada zapravo umješači s položajem jedinstvenog suparničara jer će od veličine stečajne mase zavisiti ostvarivanje njihova prava na namirenje? Donese li sud odluku u korist stečajnog dužnika, povećat će se stečajna masa. Na taj će način stečajni vjerovnici moći ostvariti svoje pravo na namirenje u većem opsegu nego što bi to bio slučaj kada bi tužba bila odbijena. Stečajni vjerovnici prema stečajnom dužniku u takvu su pravnom odnosu da bi se pravni učinci presude kojom se dionice koje je stečajni dužnik prodao trećoj osobi vraćaju u stečajnu masu izravno reflektirali na njihovo pravo na namirenje. Naposljetku, same norme materijalnog prava upućuju na to da su u konkretnom slučaju stečajni vjerovnici umješači s položajem jedinstvenog suparničara.

Umješač s položajem jedinstvenog suparničara jest, dakle, procesni subjekt prema kome će presuda koja će biti donesena između izvornih stranaka izravno djelovati, na temelju zakona ili zbog prirode odnosa, tako da će se spor prema njemu i stranci kojoj pristupa sadržajno morati jednako riješiti, da će biti kao i ta stranka zahvaćen pravomoćnošću presude.¹²

3.2 Parnica radi predaje u posjed poslovnog prostora

S obzirom na to da je obuhvaćen pravomoćnošću jednako kao i stranka, umješač s položajem jedinstvenog suparničara može podnijeti izvanredni pravni lijek i u parnici u kojoj do nastupanja pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu nije sudjelovao, a što je propisano odredbom članka 209. stavka 2. ZPP-a.

U parnici radi predaje u posjed bilo je sporno ima li osoba koja je stupila u parnicu status umješača s položajem jedinstvenog suparničara te do kada se mogla pridružiti parnici. Naime, tuženica i umješač sklopili su ugovor o ortaštvu na temelju kojeg su zajedno vodili trgovinu u poslovnom prostoru. Poslovni prostor u kojem su obavljali svoju djelatnost bio je u zakupu, a ugovor o zakupu s tužiteljem sklopila je samo tuženica. Tužitelj je pokrenuo parnicu

¹² Dika, Mihajlo, *Građansko parnično pravo. Stranke, njihovi zastupnici i treći u parničnom postupku. IV. knjiga*, Zagreb, 2008., str. 286.

radi predaje u posjed poslovnog prostora. Protiv prvostupanjske presude¹³ kojom je sud prihvatio tužbeni zahtjev nije izjavljena žalba, a umješać je podnio prijedlog za ponavljanje postupka u kojem je isticao da je bio ortak s tuženicom u odnosu na poslovni prostor te da zato ima položaj jedinstvenog suparničara. Tvrdio je da se spor između stranaka može riješiti samo na jedan način protiv njega i tuženice. Prvostupanjski je sud odbio njegovo sudjelovanje kao umješaća u parnici te odbacio njegov prijedlog za ponavljanje postupka kao nedopušten, citirajući zakonsku odredbu kojom umješać može podnijeti izvanredni pravni lijek samo ako je stupio u parnicu do pravomoćnosti.

Umješać je potom podnio reviziju Vrhovnom sudu Republike Hrvatske (dalje u tekstu: VSRH) koji je, međutim, donio identičnu odluku kao i prvostupanjski sud.¹⁴ U svom je obrazloženju naveo da je njegov prijedlog za sudjelovanje kao umješać s položajem jedinstvenog suparničara odbijen zato što je tužbeni zahtjev utemeljen na ugovoru o zakupu poslovnog prostora koji je zaključen samo između tužitelja i tuženice. Umješać, odnosno ortak tuženice nije ugovorna strana, stoga nema položaj jedinstvenog suparničara. Da ima status jedinstvenog suparničara, mogao bi podnijeti izvanredni pravni lijek u parnici kojoj se do tada nije pridružio.

U tom se predmetu umješać, obrazlažući svoj položaj, pozvao na zakonsku odredbu članka 209. ZPP-a kojom je uređen institut umješaća s položajem jedinstvenog suparničara. Umješać je smatrao da ima položaj jedinstvenog suparničara jer je ortak s tuženicom iako nije sklopio ugovor o zakupu poslovnog prostora. Iako je umješać pravilno tvrdio da se spor između stranaka može riješiti samo na jednak način, protiv njega i tuženice, propustio je naglasiti razlog zbog kojega je to tako – zbog prirode pravnog odnosa s tuženicom, na što upućuje odredba članka 201. ZPP-a. Upravo je njome propisano da su jedinstveni suparničari oni prema kojima se spor može riješiti samo na jednak način prema zakonu ili zbog prirode pravnog odnosa, tako da se oni smatraju jednom parničnom strankom. Ugovor o ortaštvu sklopljen s tuženicom predstavlja onu prirodu pravnog odnosa koji je propisan odredbom članka 209. stavka 1. ZPP-a, odnosno pravni učinak presude odnosi se neposredno i na njega. To je tako jer zbog gubitka poslovnog prostora na temelju ugovora o zakupu koji je sklopila tuženica ni umješać više neće moći obavljati svoju gospodarsku djelatnost, a što su sudovi propustili uočiti.

¹³ Presuda Trgovačkog suda u Rijeci P-3235/91 od 22. rujna 1992.

¹⁴ Rješenje VSRH Rev-1723/1998 od 4. srpnja 2001.

Odgovor na pitanje je li u konkretnom slučaju riječ o običnom umješaču ili umješaču s položajem jedinstvenog suparničara krije se u normama materijalnog prava, odnosno njihovu pravilnom tumačenju. Pravilno je VSRH obrazložio da se umješač s položajem jedinstvenog suparničara mogao pridružiti parnici i nakon pravomoćnosti, međutim propustio je uvidjeti da u konkretnom slučaju umješač ima položaj jedinstvenog suparničara. Sud bi u svakom konkretnom slučaju, kada prosuđuje je li riječ o umješaču s položajem jedinstvenog suparničara, trebao primijeniti norme materijalnog prava.

4. Pravomoćnost presude

Budući da se učinci presude moraju izravno odnositi na umješača s položajem jedinstvenog suparničara, da će biti zahvaćen njezinom pravomoćnošću kao i (izvorna) stranka, on u postupku nakon mijesanja mora u svemu biti izjednačen s „glavnom“ strankom.¹⁵ Uskraćivanjem prava na podnošenje izvanrednoga pravnog lijeka umješaču s položajem jedinstvenog suparničara koji do tada nije stupio u parnicu negiralo bi se da se na njega učinci pravomoćne presude odnose jednako kao i na samu stranku. Kada umješač s položajem jedinstvenog suparničara ne bi bio ovlašten podnijeti izvanredni pravni lijek u parnici kojoj se do tada nije pridružio, imao bi položaj običnog umješača. Obični umješač, naime, nije stranka u postupku i na njega pravomoćna presuda ne djeluje neposredno.

Slučaj iz sudske prakse, u kojem je sud odlučivao o tužbi radi isplate, može poslužiti kao primjer razlike djelovanja pravomoćnosti presude na umješača s položajem jedinstvenog suparničara i običnog umješača. Prodavatelj je, naime, držao poslovne udjele u društvu s ograničenom odgovornošću koji su bili predmet prodaje. Dodatkom ugovora o kupoprodaji poslovnih udjela prodavatelj se obvezao solidarno, u jednakim dijelovima sa stjecateljem poslovnih udjela, snositi sve štete koje nastanu kao eventualni gubitak sudskih sporova koji su započeli ili završili do dana potpisa ugovora o kupoprodaji poslovnih udjela. U međuvremenu je protiv društva s ograničenom odgovornošću, čije je poslovne udjele umješač prodavao, pokrenuta parnica radi isplate. Prodavatelj se parnici pridružio tijekom prvostupanjskog postupka kao umješač, a prvostupanjskom presudom presuđeno je u korist tužitelja, odnosno da je tuženik obvezan isplatiti tuženu svotu novca tužitelju.

Drugostupanjski sud potvrdio je prvostupanjsku presudu, a umješač je jedini podnio reviziju protiv drugostupanjske odluke. VSRH je pravilno rješenjem odbio reviziju umješača

¹⁵ Dika, *op. cit.* u bilj. 11, str. 290.

pojašnjavajući da, iako se umješač parnici pridružio do pravomoćnosti, on ima položaj običnog umješača. Umješač nema status umješača s položajem jedinstvenog suparničara jer je prijedlog za miješanje temeljio na činjenici da je dodatkom ugovora solidarno jamčio za sve štete koje nastanu kao gubitak sudskih sporova.¹⁶ Presuda kojom je sud presudio da je stjecatelj poslovnih udjela, odnosno tuženik dužan tužitelju isplatiti određeni iznos ne znači da je to dužan učiniti i prodavatelj poslovnih udjela, odnosno umješač. Da je tužitelj tužbom obuhvatio i umješača, sud ne bi morao odlučiti o tužbenom zahtjevu prema njemu na isti način kao i prema tuženiku, odnosno spor se ne mora riješiti na jednak način prema tuženiku i umješaču.

4.1 Intervencijski efekt

Pravomoćna presuda donesena protiv stjecatelja poslovnih udjela djelovat će tek ako tuženik pokrene parnicu protiv umješača. Drugim riječima, pravomoćna presuda koja je donesena u parnici u kojoj je sudjelovao obični umješač proizvodi prema njemu specifičan procesni učinak, koji se obično naziva intervencijski efekt.¹⁷ Intervencijski efekt ispoljit će se u novoj parnici u kojoj su stranke umješač iz ranije parnice (u novoj parnici u pravilu tuženik) i stranka iz ranije parnice kojoj se umješač bio pridružio.¹⁸ Odredbom članka 208.a stavka 1. propisano je da umješač ne može u odnosu na stranku kojoj se bio pridružio u prethodnom postupku tvrditi da spor, onako kako je tijekom toga postupka izložen sudu, nije pravilno riješen. Njegov prigovor istaknut u novoj parnici, da je stranka kojoj se bio pridružio pogrešno vodila spor, može biti prihvaćen samo utoliko ukoliko je on s obzirom na stanje spora u vrijeme svoga stupanja u prethodnu parnicu ili izjavama i radnjama te stranke bio spriječen poduzeti radnje koje bi dovele do povoljnijeg ishoda spora, odnosno ako takve radnje, za mogućnost čijega poduzimanja on nije znao, sama stranka nije poduzela namjerno ili iz grube nepažnje.

Intervencijski efekt u ovom slučaju ispoljit će se u ovom slučaju pokrene li stjecatelj poslovnih udjela novu parnicu protiv prodavatelja. Sve ono što je bilo utvrđeno u parnici kojoj se pridružio umješač djelovat će i u novoj parnici. Umješač, a u novoj parnici tuženik, može otkloniti djelovanje pravomoćne presude ako u novoj parnici uspješno stavi prigovor nelojalnog vođenja parnice. Prigovor nelojalnog vođenja parnice bit će uspješan dokaže li obični umješač da je u prethodnoj parnici bio onemogućen od stranke kojoj se pridružio poduzimati radnje koje bi rezultirale povoljnijim ishodom spora ili da nije znao za mogućnost poduzimanja takvih

¹⁶ Rješenje VSRH, Revt 41/08, od 22. travnja 2010.

¹⁷ Triva, Dika, *op. cit.* u bilj. 1, str. 454.

¹⁸ *Ibid.*, str. 455.

radnji, a stranka kojoj se pridružio nije ih poduzela namjerno ili iz grube nepažnje. Stoga, ako se obični umješlač uopće ne pridruži parnici i ako parnična stranka kojoj se pridružio protiv njega ne pokrene parnicu, na njega se neće posredno odnositi pravomoćna presuda. Za razliku od običnog umješlača, na umješlača s položajem jedinstvenog suparničara pravomoćna presuda odnosi se i onda kada u parnicu nije stupio.

5. Stupanje u parnicu

Iz analiziranih slučajeva iz sudske prakse vidljivo je da su sudovi odlučivali o statusu osoba koje su u svojim podnescima tvrdile da su umješlači s položajem jedinstvenog suparničara. Ako se pravomoćnost odnosi na umješlača s položajem jedinstvenog suparničara jednako kao i na parničnu stranku, to će se dogoditi neovisno o tome pridruži li se umješlač s položajem jedinstvenog suparničara parnici ili ne. Tako bi se presude radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji u stečaju i presuda radi predaje u posjed poslovnog prostora izravno reflektirale na status stečajnih vjerovnika i ortaka zakupoprimca i da oni uopće nisu sudjelovali u postupku. Sud je, međutim, pravilno donio odluku da prodavatelj poslovnih udjela, solidarni jamac tuženika koji je stekao poslovne udjele, nema status umješlača s položajem jedinstvenog suparničara u parnici radi isplate.

U parnici radi pobijanja pravnih radnji dužnika u stečaju, parnici radi predaje u posjed poslovnog prostora i parnici radi isplate, sudovi su temeljili svoje obrazloženje na tome imaju li osobe koje su tvrdile da su umješlači s položajem jedinstvenog suparničara pravni interes. Međutim, kao što je prethodno navedeno, pravni interes umješlača s položajem jedinstvenog suparničara se presumira, dok obični umješlač mora svoj pravni interes učiniti vjerojatnim. Iz toga proizlazi glavna razlika u njihovu načinu stupanja u parnicu. Obični umješlač podnosi prijedlog za miješanje, dok umješlač s položajem jedinstvenog suparničara stupa u parnicu tako da poduzima određenu parničnu radnju jer je i on stranka u postupku.

Iako umješlač s položajem jedinstvenog suparničara ne podnosi prijedlog za miješanje u skladu s odredbom članka 206. stavka 3. ZPP-a kao obični umješlač, sudovi moraju ispitati postoji li pravni interes potencijalnog umješlača s položajem jedinstvenog suparničara kada oni stupe u parnicu. Utvrdi li sud da obični umješlač nema pravnog interesa za sudjelovanje u parnici, sud će donijeti odluku kojom odbija njegovo sudjelovanje. Dakle, sud o prijedlogu za miješanje donosi meritornu odluku. Nasuprot tome, utvrdi li sud da osoba nema pravni interes koji se zahtijeva za umješlača s položajem jedinstvenog suparničara, sud će njezinu parničnu odbaciti kao nedopuštenu jer ju nije podnijela ovlaštena osoba. U praksi se institut umješlača s

položajem jedinstvenog suparničara najčešće pojavljuje kada VSRH odbacuje kao nedopušten prijedlog za dopuštenje revizije na navodeći detaljnije obrazloženje. Česti su i slučajevi kada se treća osoba parnici želi pridružiti kao obični umješač, sud potom miješanje odbije, pa naposljetku obični umješač podnese žalbu prema odredbi članka 378. stavka 1. ZPP-a, tvrdeći da ima položaj jedinstvenog suparničara.

Dok sud ne donese odluku kojom prihvaća sudjelovanje običnog umješača, odnosno dok ne prihvati parničnu radnju umješača s položajem jedinstvenog suparničara, njihove radnje imaju uvjetno značenje. Radnje će izgubiti učinak ako sud odbije prijedlog za miješanje ili parničnu radnju umješača s položajem jedinstvenog suparničara. Nakon što stupi u parnicu, umješač s položajem jedinstvenog suparničara, kao i obični umješač, prema odredbi članka 208. stavka 1. ZPP-a, prima parnicu u onom stanju u kakvu se nalazi kad se umiješa u parnicu.

6. Parnične radnje

U parnici u koju je stupio umješač s položajem jedinstvenog suparničara ovlašten je poduzimati sve radnje kao i glavna stranka, a može biti saslušan samo po pravilima o saslušanju stranaka. Odredba članka 209. stavka 1. ZPP-a u zagradi upućuje na odredbu članka 201. ZPP-a kojom su uređeni jedinstveni suparničari. Prema odredbi članka 201. ZPP-a, ako pojedini suparničari propuste koju parničnu radnju učinak parničnih radnji što su ih poduzeli drugi suparničari proteže se i na one koji te radnje nisu poduzeli. Umješaču s položajem jedinstvenog suparničara moraju se dostavljati pozivi i pismena, a u skladu s odredbom članka 202. ZPP-a, ima pravo koristiti rokove koji teku od momenta kad mu je obavljena dostava ako su ti rokovi za njega povoljniji.¹⁹ Umješač s položajem jedinstvenog suparničara mora biti upoznat sa svime što se u parnici događa, a to je tako jer stranka ne može poduzeti materijalne procesne dispozicije, a ni ostale koje posredno utječu na sudbinu istaknutih zahtjeva, ako se s takvim radnjama ne suglasi i umješač.²⁰ Stranka kojoj se pridružio nema pravne mogućnosti da osujeti u načelu povoljne radnje umješača s položajem jedinstvenog suparničara, niti svojim radnjama može pogoršati procesnu situaciju koju je potencijalni suparničar svojim radnjama poboljšao.²¹ Načelno povoljne radnje su one parnične radnje kojima se nastavlja postupak. Dakle, riječ je o radnjama kao što su, primjerice, predlaganje novih dokaza, podnošenje pravnih lijekova, osporavanje navoda protivnika, sprječavanje donošenja presude zbog izostanka itd.

¹⁹ Aras Kramar, *op. cit.* u bilj. 6, str. 110.

²⁰ Triva, Dika, *op. cit.* u bilj. 1, str. 456.

²¹ *Ibid.*

U slučaju kada su i stranka i umještač s položajem jedinstvenog suparničara poduzeli istu radnju, ali sa suprotnim pravnim učinkom, smatrat će se da je poduzeta povoljnija radnja. Stoga, kada bi stranka odustala od žalbe, a umještač s položajem jedinstvenog suparničara bi podnio žalbu, smatralo bi se kao da sama stranka nikada nije odustala od žalbe. Nadalje, ako bi se stranka htjela odreći tužbenog zahtjeva, bio bi potreban i pristanak umještača s položajem jedinstvenog suparničara jer je riječ o radnji kojom se okončava parnica. Načelno nepovoljne procesne radnje ne djeluju ni prema kome, pa ni prema onome koji ih je poduzeo, osim ako su ih poduzeli svi.²²

Ako stranka ne bi uopće podnijela žalbu, a umještač s položajem jedinstvenog suparničara bi, vrijedila bi podnesena žalba umještača s položajem jedinstvenog suparničara. Ista bi vrijedilo i da se ne radi o umještaču s položajem jedinstvenog suparničara, već običnom umještaču. Za razliku od umještača s položajem jedinstvenog suparničara, kada uvijek vrijedi povoljnija radnja, odustane li stranka od žalbe koju je podnio obični umještač, žalba običnog umještača bila bi odbačena kao nedopuštena. To je zato jer obični umještač nije stranka u postupku, on je ovlašten poduzimati samo načelno povoljne radnje i to ako stranka ne poduzme radnju suprotnu od njegove. Dakle, načelno povoljne procesne radnje jednoga djeluju i u korist onih koji te radnje nisu poduzeli.²³

S obzirom na ovlaštenje da poduzima i radnje koje su u suprotnosti s radnjama stranke kojoj se pridružio, ovaj umještač može biti osuđen da naknadi troškove prouzrokovane takvim radnjama i po načelu *causae*.²⁴ Načelo *causae* zasnovano je na primjeni objektivnog kriterija, pa stranka koja je parnicu izgubila u dobroj vjeri da joj pripada pravo na zaštitu bit će dužna konačno snositi svoje troškove i protivniku naknaditi njegove.²⁵ Prema odredbi članka 154. stavka 1. ZPP-a, stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna je protivnoj stranci i njezinu umještaču naknaditi troškove izazvane vođenjem postupka. Ako stranka kojoj se pridružio umještač s položajem jedinstvenog suparničara izgubi spor, snosit će troškove postupka zbog toga što je svojim držanjem prije i izvan parnice dovela do potrebe da se parnica vodi.²⁶ Umještač s položajem jedinstvenog suparničara, smatra se zajedno s glavnom strankom jednom parničnom strankom, pa će u tom slučaju i on snositi svoje troškove i biti dužan naknaditi suprotnoj stranci njezine troškove zajedno s glavnom strankom. Na umještača s položajem

²² *Ibid.*, str. 444.

²³ *Ibid.*

²⁴ *Ibid.*, str. 457.

²⁵ *Ibid.*, str. 468.

²⁶ *Ibid.*, str. 467.

jedinstvenog suparničara primjenjuju se pravila o jedinstvenim suparničarima, a oni u pravilu snose troškove postupka na jednake dijelove. Ako postoji znatna razlika u pogledu udjela suparničara u predmetu spora, sud će, prema omjeru tog udjela, odrediti koliki će dio troškova naknaditi svaki od suparničara.²⁷

6.1 Parnične radnje u doktrini

Nakon što umješlač s položajem jedinstvenog suparničara stupi u parnicu, on se s glavnom strankom kojoj se pridružio smatra jednom parničnom strankom, stoga može poduzimati sve radnje kao i stranka. Međutim, starije stajalište u teoriji bilo je da umješlač s položajem jedinstvenog suparničara ne može poduzimati sve radnje kao i sama stranka. Austrijski profesor građanskoga procesnog prava *Fasching* svoju je teoriju zasnovao s uporištem na načelu dispozicije. Prema njemu, umješlač s položajem jedinstvenog suparničara ovlašten je poduzimati procesne dispozicije, ali nema pravo poduzimati materijalne dispozicije.²⁸ Gramatičkim tumačenjem zakonskih odredaba, osoba koja se pridružuje parnici ne postaje jedinstveni suparničar, već stječe *položaj* jedinstvenog suparničara.²⁹ U skladu s tim umješlač s položajem jedinstvenog suparničara ne bi se mogao odreći tužbenog zahtjeva, priznati ga, sklopiti nagodbu, preinačiti ni povući tužbu. Mogao bi, primjerice, podnijeti pravni lijek i u slučaju kada se stranka odrekla na povlačenje pravnog lijeka, ali bi mogao od njega i odustati jer se postupak vodi samo za i protiv glavne stranke. U slučaju propuštanja glavne stranke za poduzimanje određene parnične radnje, vrijedile bi radnje umješlača s položajem jedinstvenog suparničara i tako na stranku pravne posljedice njezina propuštanja ne bi imale utjecaj. Razvidno je da bi načelno povoljnija procesnopravna radnja vrijedila u slučaju nepodudarnosti između radnje glavne stranke i umješlača s položajem jedinstvenog suparničara. *Fasching* je smatrao da, kada bi se umješlaču s položajem jedinstvenog suparničara omogućilo disponirati predmetom spora, tužitelj ne bi više imao pravo odrediti tko će biti stranke u postupku.³⁰ Time bi se otvorila mogućnost da se u parnici pojavi novi suparničar protivno volji inicijalnih stranaka, što bi bilo u suprotnosti s načelom dispozicije prema kojem pokretanje parnice, njezino održavanje u tijeku, razvoj procesnih stadija, prestanak parnice, raspolaganje predmetom spora i procesnim materijalom ovisi o volji stranaka.

²⁷ *Ibid.*, str. 468.

²⁸ *Fasching*, Hans W., *Lehrbuch des österreichischen Zivilprozessrechts*, Beč, 1990., str. 209.

²⁹ *Ibid.*

³⁰ *Ibid.*

Novija shvaćanja polaze od toga da je umješac s položajem jedinstvenog suparničara stranka u postupku i da ima sva ovlaštenja koja pripadaju i inicijalnoj stranci. Prema njemačkoj doktrini umješac s položajem jedinstvenog suparničara stupanjem u parnicu stječe položaj glavne stranke i time ne samo postupovno ovlaštenje na raspolaganje, već i pravo disponiranja predmetom spora u opsegu koji pripada članu jedinstvene procesne stranke.³¹ Odredba članka 209. stavka 2. ovlašćuje umješaca s položajem jedinstvenog suparničara da podnese izvanredni pravni lijek u parnici u kojoj do tada nije sudjelovao, a što je u skladu s izloženom teorijom i ostvarenjem načela saslušanja stranaka. Budući da je umješac s položajem jedinstvenog suparničara stranka u postupku, mora mu biti omogućeno voditi postupak do posljednje instancije neovisno o volji inicijalne stranke.

Zahtjev da tužitelj ima isključivo pravo odrediti i subjektivni predmet spora ignorira temeljno ljudsko pravo umješacu s položajem jedinstvenog suparničara – pravo na pravično suđenje zajamčeno odredbom članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda³², a propisano i odredbom članka 29. Ustava³³ Republike Hrvatske. Ako bi se prihvatila starija teorija, umješac s položajem jedinstvenog suparničara naposljetku bi bio u gorem položaju nego obični umješac jer bi obični umješac od sebe mogao otkloniti intervencijski efekt u novoj parnici. Umješac s položajem jedinstvenog suparničara imao bi samo procesna ovlaštenja u parnici čija će presuda neposredno djelovati i na njega. Umješac s položajem jedinstvenog suparničara tako ne bi mogao podnijeti pravni lijek kojeg se stranka odrekla što bi ga spriječilo da otkloni nepovoljno djelovanje pravomoćne presude prema sebi.

Načelo dispozicije jedno je od osnovnih načela procesnog prava, ali ono treba prevagnuti u trenutku kada se odlučuje o tome imaju li sud ili stranke inicijativu za pokretanjem parnice i njezinim održavanjem, a ne osobe koje će biti zahvaćene pravomoćnošću presude. U sukobu (tradicionalistički koncipiranog) načela dispozicije i (moderno koncipiranog) načela saslušanja stranaka treba optirati za soluciju (interpretaciju) po kojoj pravo stranaka da disponiraju u postupku, između ostalog i pravo tužitelja da podnoseći tužbu izabere koga će od potencijalnih jedinstvenih suparničara tužiti, mora biti ograničeno pravom onih prema kojima

³¹ Rosenberg, Leo; Schwab, Karl Heinz; Gottwald, Peter, *Zivilprozessrecht*, 16. izdanje, München, 2004., str. 313.

³² Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (NN MU 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17)

³³ Ustav Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14)

će odluka koja se traži izravno djelovati da se naknadno uključe u postupak i da u njemu imaju status pravog jedinstvenog suparničara.³⁴

Iako prednost treba dati načelu saslušanja stranaka i omogućiti umješaću s položajem jedinstvenog suparničara da poduzima sve radnje kao i inicijalna stranka, sudovima koji odlučuju o njihovim radnjama najteže je odrediti koje su sve radnje ovlaštene poduzeti. Tako je donesen niz konfuznih odluka, koji ne samo negira postulate novije teorije, već oduzima umješaću s položajem jedinstvenog suparničara poduzimati i procesne dispozicije.

Tako je jedan drugostupanjski sud svojom odlukom³⁵ utvrdio da se umješaćima, pa tako niti onima s položajem jedinstvenog suparničara, presudom ne može naložiti izvršenje bilo kakve činidbe pa tako ni naknade parničnih troškova, čak ni onda kada se pravni učinak presude treba odnositi i na njega. Drugi je drugostupanjski sud prije nekoliko godina donio odluku³⁶ kojom je eksplicitno naglasio da umješać s položajem jedinstvenog suparničara nije u postupku parnična stranka. Izložena stajališta pokazuju nerazumijevanje instituta umješaća s položajem jedinstvenog suparničara, jer je on uvijek obuhvaćen pravomoćnošću, čak i kada ne stupi u parnicu. Zbog pravomoćnosti, on je stranka u postupku, jednako kao i ona inicijalna, pa osim što ima sva prava koja pripadaju i inicijalnoj stranci, snosi i obveze kao inicijalna stranka.

Nasuprot navedenim stajalištima, u parnici radi proglašenja ovrhe nedopuštenom drugostupanjski je sud pravilno primijenio odredbe ZPP-a o rokovima za stranku i umješaća s položajem jedinstvenog suparničara koja se pridružila toj stranci. U svojoj je odluci³⁷ objasnio da se umješać s položajem jedinstvenog suparničara sa strankom kojoj se pridružio smatra jednom parničnom strankom pa rokovi za poduzimanje neke parnične radnje teku za sve dok barem jednoj od njih još nije istekao rok.

6.2 Parnica radi poništaja ugovora o darovanju

Pravilnu su odluku donijeli i sudovi koji su odlučivali o statusu umješaća s položajem jedinstvenog suparničara u parnici radi poništaja ugovora o darovanju. Majka i dvije kćeri sklopile su ugovor o darovanju kojim je majka darovala svojim kćerima nekretninu, svakoj po polovicu, na temelju kojeg je izvršena uknjižba u zemljišne knjige tako da svaka kći ima ½ suvlasničkog dijela nekretnine. Zatim je jedna od kćeri sklopila ugovor o osnivanju prava

³⁴ Dika, *op. cit.* u bilj. 11, str. 290.

³⁵ Rješenje Županijskog suda u Varaždinu, Gž-1166/11 od 18. svibnja 2011.

³⁶ Rješenje Županijskog suda u Puli, Gž-1204/15 od 7. ožujka 2017.

³⁷ Rješenje Županijskog suda u Zadru, Gž-496/2022 od 20. lipnja 2022.

plodouživanja, uporabe i stanovanja s trećom osobom na svom suvlasničkom dijelu. Druga kćer sklopila je ugovor o stvarnoj služnosti s majkom. Potaknuta sklapanjem ugovora o osobnoj služnosti prve kćeri i treće osobe majka je podnijela tužbu radi poništenja ugovora o darovanju protiv obiju svojih kćeri iz straha da će morati napustiti nekretninu koja je bila predmet darovanja, odnosno zbog mana volje.

Sporu se kao umješač pridružila osoba s kojom je kći sklopila ugovor o osnivanju prava plodouživanja, uporabe i stanovanja. U parničnom postupku obje su tuženice priznale tužbeni zahtjev te je prvostupanjski sud donio presudu na temelju priznanja. Umješač je protiv presude podnio žalbu tvrdeći da je priznanje tužbenog zahtjeva tuženica bilo nedopušteno raspolaganje u skladu s odredbom članka 3. stavka 3. ZPP-a jer su tuženice kćeri tužiteljice pa su podložne pritisku svoje majke. Umješač je u žalbi tvrdio da su najprije tužba tužiteljice, a zatim i dispozicije tuženica usmjerene na onemogućavanje umješaču prava na plodouživanje, uporabe i stanovanja pa je s obzirom na sve iznesene okolnosti prvostupanjski sud bio dužan, u skladu s pravilima o otvorenom pravosuđenju, provjeriti navedene okolnosti. Nadalje, umješač je tvrdio da mu navodno nije dana ni mogućnost da iskaže o svim okolnostima konkretnog slučaja niti pak da poduzme pravne radnje da provjeri pravu volju parničnih stranaka jer mu nije omogućeno sudjelovanje na ročištu na kojem su tuženice priznale tužbeni zahtjev. Poziv na ročište mu je, naime, stigao e-poštom četiri dana prije održavanja spornog ročišta, što se ne smatra urednim i pravovremenim pozivom na ročište. Punomoćnici umješača opravdali su svoj nedolazak na ročište i dostavili odgovarajuće dokaze, ali se ročište održalo u odsutnosti umješača, odnosno njegovih punomoćnika. Opisanim postupanjem povrijeđena je, smatrao je umješač, odredba članka 5. ZPP-a kojom je propisano da će sud svakoj stranci dati mogućnost da se izjasni o zahtjevima i navodima protivne stranke, čime je počinjena apsolutno bitna povreda odredaba parničnog postupka propisane odredbom članka 354. stavka 2. točke 6. ZPP-a.

Drugostupanjski sud³⁸ donio je presudu i rješenje kojima je djelomično odbio, a djelomično prihvatio žalbu umješača, ukinuo prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovni postupak. Sud je najprije utvrdio da rješenjem prvostupanjskog suda kojim je dopušteno sudjelovanje umješaču u parnici nije određeno kojoj tuženici umješač pristupa, stoga se smatra da je pristupio objema. Nesporno je da je umješač nakon uknjižbe suvlasničkog dijela u korist jedne od tuženica s njome sklopio ugovor o osnivanju osobne služnosti – prava

³⁸ Presuda i rješenje Županijskog suda u Zadru, Gž-814/17 od 7. veljače 2018.

plodouživanja, uporabe i stanovanja na teret njezinog suvlasničkog dijela. Drugostupanjski sud je iz toga zaključio da se pravni učinak rješenja ove pravne stvari, dakle, presude na poništenje navedenog ugovora o darovanju, u dijelu koji se odnosi na tuženicu s kojom je umješać sklopio ugovor o osnivanju osobne služnosti, izravno reflektira i na imovinska prava umješaća, a to znači da umješać na strani navedene tuženice ima pravni položaj jedinstvenog suparničara, dakle, položaj stranke. Jedinstveni suparničari smatraju se kao jedna parnična stranka (članak 201. ZPP-a), pa umješać s položajem jedinstvenog suparničara i stranka kojoj se pridružio predstavljaju jednu parničnu stranku u postupku. Stoga se takvom umješaću priznaju ovlaštenja koja se priznaju i strankama u jedinstvenom suparničarstvu pa mu se trebaju dostavljati svi pozivi i pismena; može ga se saslušati samo po pravilima o izvođenju dokaza saslušanjem stranka.

Zbog toga što je prvostupanjski sud propustio uočiti da u odnosu na tuženicu s kojom je umješać sklopio ugovor o osnivanju osobne služnosti ima položaj jedinstvenog suparničara, drugostupanjski je sud ukinuo prvostupanjsku presudu u tom dijelu i predmet vratio na ponovno suđenje. Tuženica je, naime, priznala tužbeni zahtjev na ročištu na koje nije uredno pozvan umješać na čije se imovinsko pravo izravno reflektira pravni učinak presude na poništenje pobijanog ugovora o darovanju. Nadalje, tužiteljica je svjesno i namjerno izostavila umješaća s položajem jedinstvenog suparničara tužbenim zahtjevom i tako ga stavila u nepovoljan položaj. Prvostupanjski je sud trebao u obrazloženju pobijane presude navesti zbog čega smatra da izvršena dispozicija tuženice nije u suprotnosti s prisilnim propisima ili moralom, dakle, da nije riječ o zahtjevu kojim stranka ne može raspolagati (članak. 3. stavak. 3. ZPP), pa da stoga postoje razlozi koji opravdavaju donošenje presude na temelju priznanja u odnosu na tuženicu s kojom je umješać sklopio ugovor o osnivanju osobne služnosti.

U odnosu na drugu tuženicu drugostupanjski je sud utvrdio da umješać nema položaj jedinstvenog suparničara, već običnog. Tomu je tako zato što na teret njezina suvlasničkog dijela, nakon sklapanja ugovora o darovanju nije ustanovljena osobna služnost u korist umješaća. Na teret njezina suvlasničkog dijela ustanovljena je stvarna služnost u korist tužiteljice. Drugostupanjski sud utvrdio je da se raspolaganje tužiteljice i tuženice u ovom postupku ni na koji način ne reflektira na pravni položaj umješaća, već se tiče samo tužiteljice i tuženice, a taj odnos nije relevantan da bi se reflektirao na umješaćevo imovinsko pravo. Zbog svega navedenog drugostupanjski je sud donio rješenje kojim odbija žalbu umješaća u odnosu na tuženicu s kojom umješać nije sklopio ugovor o osnivanju osobne služnosti.

Čini se da je drugostupanjski sud pogrešno primijenio odredbe materijalnog i procesnog prava dopustivši sudjelovanje umješača na strani obiju tuženica. Umješač u odnosu na drugu tuženicu nema pravnog interesa da ona uspije u sporu jer njegovo pravo osobne služnosti nije osnovano na tom dijelu nekretnine. Bio taj suvlasnički dio nekretnine u vlasništvu druge tuženice ili tužiteljice, to ne utječe na njegovo pravo osobne služnosti.

Za ovaj je postupak u potpunosti irelevantno i zbunjujuće navoditi činjenicu da je na suvlasničkom dijelu druge tuženice osnovano pravo stvarne služnosti tužiteljice te je drugostupanjski sud mogao jasnije objasniti zašto se pravni učinak presude u odnosu na drugu tuženicu ne odnosi izravno na umješača. Odgovor se krije upravo u činjenici da služnost u njegovu korist nije osnovana na njezinu suvlasničkom dijelu. Da je osnovana na cijeloj nekretnini, situacija bi bila drugačija i umješač bi imao položaj jedinstvenog suparničara u odnosu na obje tuženice. Umješačevo pravo osobne služnosti ovisi samo o jednoj tuženici – onoj s kojom je sklopio ugovor o osnivanju osobne služnosti jer je služnost osnovana samo na teret njezina suvlasničkog dijela. Stoga je sud pravilno ukinuo presudu u tom dijelu, jer umješaču s položajem jedinstvenog suparničara nije bilo omogućeno sudjelovati na ročištu na koje je tuženica priznala tužbeni zahtjev. Budući da je priznanje tužbenog zahtjeva nepovoljna parnična radnja, s njome su se morale suglasiti sve stranke, uključujući i umješača s položajem jedinstvenog suparničara. Da se umješač na ročištu usprotivio, također ne bi mogla biti donesena presuda na temelju priznanja, jer u sukobu povoljne i nepovoljne radnje umješača s položajem jedinstvenog suparničara i stranke sud mora uzeti u obzir povoljniju radnju.

6.3 Parnica radi utvrđenja prava vlasništva i izlučenja iz stečajne mase

Intrigantan je i slučaj iz prakse kada je sud odlučivao o tužbi radi utvrđenja prava vlasništva i izlučenja iz stečajne mase. Sud je u tom postupku donio odluku o nedostatku pravnog interesa stečajnih vjerovnika koji je potreban da bi imali položaj jedinstvenih suparničara. Protiv stečajnog dužnika pokrenuta je parnica radi utvrđenja prava vlasništva nekretnine i strojeva na spornoj nekretnini te je supsidijarno postavljen izlučni zahtjev sporne nekretnine iz stečajne mase. Stečajnom dužniku, odnosno tuženiku pridružili su se kao umješači njegovi stečajni vjerovnici, a čije je sudjelovanje prvostupanjski sud dopustio.

Prvostupanjski sud donio je presudu na temelju priznanja kojom je utvrđeno pravo vlasništva tužitelja te odredio da se sporna nekretnina sa svim strojevima izluči iz stečajne mase dužnika. Protiv presude žalbu su podnijeli umješači na strani stečajnog dužnika tvrdeći da su

oni umješači s položajem jedinstvenog suparničara i da je priznanje tužbenog zahtjeva bez pravnog učinka jer se s njime nisu suglasili umješači, što je u skladu s postulatima novije teorije.

Umješači su isticali da je priznanje stečajnog dužnika rezultat dogovora između tužitelja i tuženika na štetu ostalih vjerovnika i protupravnog utjecaja tužitelja na tijek stečajnog postupka. Takvim postupanjem počinjena je apsolutno bitna povreda odredaba parničnog postupka jer se radi o nedopuštenim raspolaganjima (članak 3. stavak 3. ZPP-a). Drugostupanjski je sud rješenjem³⁹ odbacio žalbe umješača na strani tuženika kao nedopuštene u sporu radi utvrđenja prava vlasništva i izlučenja iz stečajne mase. Sud je svoje obrazloženje temeljio na tome što je predmet spora stvarnopravni zahtjev tužitelja za utvrđenjem vlasništva spornih nekretnina te uređaja i opreme sagrađenih na njima i njihovo izdvajanje iz stečajne mase dužnika. Umješači na strani tuženika nemaju položaj jedinstvenih suparničara jer su oni stečajni vjerovnici tuženika i nemaju nikakvih zahtjeva glede vlasništva na spornim nekretninama. Stajalište drugostupanjskog suda potvrdio je i VSRH rješenjem⁴⁰ kojim je odbio reviziju umješača na strani tuženika kao neosnovanu, uz obrazloženje da se u ovoj pravnoj stvari revident umiješao u parnicu na strani tuženika koji je stečajni vjerovnik tuženika i u stečaju prema tuženiku ima novčani zahtjev, a ne stvarnopravni.

Tako su i drugostupanjski sud i VSRH propustili ispitati hoće li se pravni učinak pobijane prvostupanjske presude odnositi izravno na umješače, odnosno stečajne vjerovnike ako i kada se sporna nekretnina izluči iz stečajne mase. Iako se radi o stvarnopravnom zahtjevu tužitelja, sudovi su posve ignorirali da se nekretnina nalazi u stečajnoj masi tuženika, što se direktno reflektiralo na stečajne vjerovnike jer je naposljetku sporna nekretnina bila izlučena iz stečajne mase. Na taj se način smanjio opseg prava na namirenje stečajnih vjerovnika.

Nadalje, VSRH je u svom rješenju potvrdio da nije ispitivao pravni interes koji je potrebno utvrditi kako bi stečajnim vjerovnicima bio priznat status umješača s položajem jedinstvenog suparničara. VSRH je smatrao da to pitanje nije niti odlučno zbog toga što umješač s položajem jedinstvenog suparničara u smislu odredbe članka 209. ZPP-a nije stranka u postupku i može se kretati samo u granicama koje postavlja stranka kojoj se pridružio. To je tako jer je tuženik priznao tužbeni zahtjev, a na žalbu umješača tuženik se očitovao da ju smatra nedopuštenom.

³⁹ Rješenje VTS-a, Pž 7531/05 od 7. kolovoza 2008.

⁴⁰ Rješenje VSRH, Revt 43/09 od 29. lipnja 2010.

Prvostupanjski sud je najprije trebao prihvatiti status stečajnih vjerovnika kao umješaača s položajem jedinstvenog suparničara. Nadalje, s obzirom na to da se u skladu sa ZPP-om umješaači s položajem jedinstvenog suparničara smatraju jednom parničnom strankom, sud je trebao odbiti priznanje tužbenog zahtjeva. S priznanjem tužbenog zahtjeva nisu se suglasili umješaači s položajem jedinstvenog suparničara, a u sukobu njihovih suprotnih radnji i onih poduzetih od stranke, sud mora uzeti u obzir povoljniju radnju. Isto je propustio uočiti i drugostupanjski sud, a VSRH je zasnovao svoju odluku na pogrešnom tumačenju da umješaač s položajem jedinstvenog suparničara nije stranka u postupku.

6.4 Parnica radi predaje mjenica

U parnici radi predaje mjenica prvostupanjski je sud donio presudu zbog izostanka tuženika koji nije pristupio na ročište niti je podneskom osporio osnovanost tužbenog zahtjeva. Parnici se pridružio umješaač na strani tuženika, a svoj je prijedlog za miješanje temeljio na činjenici da je zakoniti imatelj spornih mjenica koje su mu indosirane. Osim što je postavio prijedlog za miješanje, umješaač je osporio osnovanost tužbenog zahtjeva. Naposljetku je protiv presude zbog izostanka žalbu podnio umješaač na tužnikovoj strani zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Nakon što je žalba dostavljena na odlučivanje drugostupanjskom sudu, tužitelj je dostavio prijedlog za povlačenje tužbe.

Drugostupanjski je sud rješenjem⁴¹ utvrdio da umješaač ima položaj jedinstvenog suparničara, stoga je prijedlog za povlačenje tužbe dostavljen na odlučivanje i tuženiku i umješaaču s položajem jedinstvenog suparničara. Tuženik na prijedlog nije odgovorio, a umješaač s položajem jedinstvenog suparničara pristao je na povlačenje tužbe. Naposljetku, drugostupanjski sud nije prihvatio povlačenje tužbe obrazlažući sljedeće: „Kako se parnične radnje umješaača s položajem jedinstvenog suparničara u smislu odredbe članka 201. ZPP-a uzimaju kao parnične radnje same stranke samo ako se radi o onim parničnim radnjama koje su načelno povoljne za sve suparničare, a suglasnost s povlačenjem tužbe se ne može smatrati takvom, povoljnom radnjom, jer tuženik ima pravo i na meritornu odluku o tužbenom zahtjevu koji je osporen, to umješaačev izričiti pristanak na povlačenje tužbe nema učinak koji se zahtjeva odredbom članka 193. stavak 3. ZPP-a.“ Drugostupanjski je sud pravilno utvrdio da načelno povoljna radnja vrijedi ako je poduzme barem jedan suparničar, a u konkretnom se slučaju ne radi o načelno povoljnoj radnji. Istu bi odluku trebao donijeti da je tuženik pristao

⁴¹ Rješenje VTS-a, Pž-7703/09 od 30. listopada 2013.

na povlačenje, a umješač s položajem jedinstvenog suparničara na prijedlog nije odgovorio, budući da je i on stranka u postupku.

Nadalje, pravilno je zaključio drugostupanjski sud da nije bilo osnove za donošenje presude zbog izostanka. To je tako ne samo zbog toga što umješač ima položaj jedinstvenog suparničara, već se umješač pridružio parnici tijekom prvostupanjskog postupka i osporio osnovanost tužbenog zahtjeva, iako o njegovu prijedlogu za miješanje nije bilo odlučeno. U skladu s odredbom članka 207. stavka 2. ZPP-a propisano je da do pravomoćnosti rješenja kojim se odbija sudjelovanje umješača umješač može sudjelovati u postupku i njegove parnične radnje ne mogu se isključiti. Prvostupanjski sud propustio je uočiti da je obični umješač ovlašten poduzimati načelno povoljne radnje, a što je osporavanje tužbenog zahtjeva. Obični umješač poduzima te radnje u svoje ime, a za račun stranke, stoga je drugostupanjski sud ukinuo presudu i vratio predmet na ponovno suđenje. I obični umješač, a pogotovo onaj s položajem jedinstvenog suparničara, ovlašteni su poduzimati načelno povoljne radnje u parnici.

6.5 Parnica radi utvrđenja bračne stečevine

Ista se situacija dogodila i u parnici radi utvrđenja bračne stečevine. Tužiteljica je podnijela tužbu radi utvrđenja bračne stečevine protiv tuženika kojem se pridružio vjerovnik tuženika kao umješač jer je na nekretnini koja je u zemljišnim knjigama vlasništvo tuženika ishodio privremenu mjeru zabrane otuđenja i opterećenja.

Prvostupanjski je sud donio presudu u korist tužiteljice te je sporna nekretnina utvrđena dijelom bračne stečevine, a protiv prvostupanjske odluke umješač je podnio žalbu drugostupanjskom sudu, dok tuženik nije. Drugostupanjski je sud žalbu umješača odbacio kao nedopuštenu zbog toga što je samo on podnio žalbu. Prema stajalištu drugostupanjskog suda, iako obični umješač može poduzimati radnje koje su povoljne za stranku, on nije ovlašten poduzimati radnje koje su u suprotnosti s radnjama same stranke. Drugostupanjski sud smatra da je stranka nepodnošenjem žalbe prihvatila prvostupanjsku presudu.

Nadalje, drugostupanjski je sud zaključio da tuženik i umješač nisu jedinstveni suparničari u smislu odredbe čl. 209. st. 1. ZPP-a, već obični suparničari. Prema ocjeni drugostupanjskog suda nisu se ispunile pretpostavke iz članka 201. ZPP-a prema kojima bi se umješač zajedno s tuženikom smatrao jednom parničnom strankom, bilo prema zakonu, bilo zbog prirode pravnog odnosa, a što bi uvjetovalo da se spor mora riješiti na jednak način prema jednome i drugome – tuženiku i umješaču s položajem jedinstvenog suparničara. Osim toga, drugostupanjski sud navodi da umješač na strani tuženika ima samo pravni interes da tuženik

usprije u sporu, da to je da se tužbeni zahtjev tužiteljice odbije. Umješač, naime, svoje pravo temelji na činjenici da je u odnosu na predmetne nekretnine ishodio privremenu mjeru zabrane otuđenja i opterećenja, kako ne bi došlo do umanjavanja prava i/ili imovine tuženika iz koje bi on mogao namiriti svoje potraživanje prema tuženiku.

Umješač je podnio prijedlog za dopuštenje revizije protiv odluke drugostupanjskog suda, a VSRH potvrdio je stajalište drugostupanjskog suda, ponavljajući njegovo obrazloženje.⁴² Iako su sudovi utvrdili da umješač ima pravni interes da tuženik uspije u sporu, smatrajući da ima status običnog umješača, propustili su uočiti da se pravni učinak presude donesene u parnici radi utvrđenja bračne stečevine izravno reflektira i na vjerovnika tuženika, zbog toga što se njegovo pravo na namirenje smanjilo jer se smanjilo i pravo vlasništva tuženika. Neovisno o statusu umješača s položajem jedinstvenog suparničara, sudovi su pogrešno tumačili odredbe o suprotnosti radnji običnog umješača i stranke. Pasivnost stranke ne može se smatrati odustankom od podnošenja pravnog lijeka, a obični umješač ovlašten je poduzimati načelno povoljne radnje u parnici ako ih stranka izričito ne osujeti.

6.6 Parnica radi nadomještanja ugovora o kupoprodaji

O povoljnim radnjama običnog umješača, ali i o pravnom interesu umješača s položajem jedinstvenog suparničara isto su tumačenje donijeli sudovi u parnici radi nadomještanja ugovora o kupoprodaji. Tužitelj je pokrenuo parnicu protiv javnopravnih tijela radi nadomještanja ugovora o kupoprodaji stana kojima se pridružio umješač na strani tuženika. Prvostupanjska presuda donesena je u korist tužitelja. Tuženik je podnio žalbu protiv prvostupanjske presude kojom je odlučeno o troškovima postupka, a umješač je podnio žalbu iz svih žalbenih razloga.

Drugostupanjski je sud ocijenio da je žalba umješača, u situaciji kad tuženik žalbom nije pobijao prvostupanjsku presudu u pogledu osnovanosti tužbenog zahtjeva, u suprotnosti s radnjama samog tuženika pa je žalbu umješača odbacio kao nedopuštenu. Protiv drugostupanjske odluke umješač je podnio reviziju, a VSRH potvrdio je stajalište drugostupanjskog suda da umješač nema položaj jedinstvenog suparničara. To je zato jer se u ovoj pravnoj stvari ne radi o sporu stranaka glede pravnog posla u kojem umješač nije ugovorna

⁴² Rješenje VSRH, Rev 3038/2016 od 7. rujna 2021.

strana, već umještač na strani tuženika ima pravni interes da mu se u postupku povrata imovine vrati stan koji je predmet ovog spora.⁴³

Drugostupanjski sud, naime, pravilno smatra da umještač može poduzimati samo one radnje koje se mogu smatrati kao povoljnije za stranku, a to je svakako i podnošenje žalbe. Međutim, u situaciji kada stranka kojoj se umještač pridružio nije podnijela žalbu protiv prvostupanjske presude, već samo protiv odluke o troškovima postupka, samom tom činjenicom žalba umještača je u suprotnosti s radnjom stranke kojoj se pridružio. To je stoga što je tuženik, ne podnoseći žalbu protiv presude kojom je odlučeno o osnovanosti tužbenog zahtjeva, manifestirao svoju volju za nastupom pravomoćnosti te presude, pa bi žalba umještača, da nije odbačena, odgodila nastup pravomoćnosti te presude.

Iz izloženih presuda vidljivo je da domaći sudovi smatraju kako je pasivnost stranaka prilikom podnošenja pravnog lijeka suprotnost od aktivnosti sudionika u postupku za kojeg smatraju da je obični umještač. Tako osim što pasivnost stranke tumače kao radnju, obrazlažu zašto smatraju da se na sudionika u postupku, potencijalnog umještača s položajem jedinstvenog suparničara neće izravno odnositi pravni učinak presude. Ponavljajući da umještač nije ugovorna strana nekog odnosa ili da nije u izravnom odnosu sa suprotnom strankom u postupku, ne znači da ne postoji takva priroda pravnog odnosa zbog koje neće biti obuhvaćen pravomoćnošću.

Umještač s položajem jedinstvenog suparničara izjednačen je u postupku s glavnom strankom, ali to ne znači da je samo on ovlašten poduzimati povoljne radnje u parnici. I obični umještač ovlašten je poduzimati povoljne radnje u parnici, kako bi pomogao stranci da uspije u sporu. Osvrćući se na ove sve slučajeve iz prakse, da je glavna stranka odustala od žalbe, a obični umještač podnio žalbu, tada bi sudovi bili u pravu kada bi odbacili žalbe običnog umještača kao nedopuštene.

Drugačiji bi bio slučaj da su sudovi pravilno tumačili odredbe materijalnog i procesnog prava te prihvatili status umještača s položajem jedinstvenog suparničara koji je potom uložilo žalbu, a stranka je odustala od žalbe. Tada bi žalba morala biti prihvaćena (presumirajući da su ispunjene sve ostale procesne pretpostavke) jer u sukobu radnji navedenih osoba koje se smatraju jednom strankom, od učinka će biti ona koja je povoljnija.

⁴³ Rješenje VSRH, Rev-x 872/10 od 8. veljače 2012.

7. Zaključak

Umještač s položajem jedinstvenog suparničara složen je procesnopravni institut koji uzrokuje nedoumice i u teoriji i u praksi. Osoba ima status umještača s položajem jedinstvenog suparničara onda kada se presuda može riješiti na jednak način prema njoj kao i prema inicijalnoj stranci, a što proizlazi iz zakona ili zbog prirode njihova pravnog odnosa. Od materijalnopravnih normi ovisi kada će osoba imati status umještača s položajem jedinstvenog suparničara, jednako kao što ovisi i kada će za pokretanje postupka biti osnovano nužno suparničarstvo. Ne obuhvati li tužitelj tužbom sve nužne suparničare, tužba će biti odbačena, dok je suprotno kod umještača s položajem jedinstvenog suparničara, on tužbom nije obuhvaćen niti mora biti. Ovaj institut postoji zbog dinamike pravnih odnosa u životu, jer nije uvijek moguće predvidjeti sve one osobe koje će pravomoćnost obuhvatiti jednako kao i parničnu stranku. Suprotna bi stranka u postupku znatno teže ostvarivala svoju pravnu zaštitu kada bi morala identificirati sve osobe na koje će se odnositi pravomoćnost odluke koja bude donesena.

Kako bi se uspostavila ravnoteža, jer se pravomoćnost odnosi i na umještača s položajem jedinstvenog suparničara i onda kada se parnici ne pridruži, budući da to ovisi isključivo o njegovoj volji, umještač s položajem jedinstvenog suparničara ovlašten je stupiti u parnicu i nakon pravomoćnosti. Zbog toga što je neposredno obuhvaćen pravnim učincima presude, on je stranka u postupku jednako kao i inicijalna stranka. U sukobu oprečnih teorijskih stajališta, mora prevagnuti načelo saslušanja stranaka, jer osoba na koju se odnosi pravilo *res iudicata facit ius inter partes*, mora na raspolaganju imati mogućnost otkloniti nepovoljne učinke pravomoćne presude. Stoga je umještač s položajem jedinstvenog suparničara ovlašten poduzimati sve parnične radnje, a u suprotnosti s radnjama inicijalne stranke bit će valjana povoljnija radnja.

U sudskoj praksi ovaj institut uzrokuje brojne nedoumice, od njegova pridruživanja parnici pa do radnji koje je ovlašten poduzeti. U praksi se često umještač s položajem jedinstvenog suparničara izjednačuje s običnim umještačem. Međutim, jedina je njihova sličnost da se parnici pridružuju naknadno, pa otuda i ista riječ u nazivu. Presuda prema običnom umještaču djeluje posredno, a on je ovlašten poduzimati samo povoljne radnje u parnici, i to ako ih stranka ne poduzme ili ako ih ne osujeti. Umještač s položajem jedinstvenog suparničara ovlašten je poduzimati sve parnične radnje, a u sukobu s inicijalnom strankom, bit će valjana povoljnija radnja. Nadalje, obični umještač mora podnijeti prijedlog za miješanje, dok se umještač s položajem jedinstvenog suparničara pridružuje parnici poduzimajući određenu

parničnu radnju. To je tako jer se pravni interes umješaka s položajem jedinstvenog suparničara presumira, a obični umješak svoj pravni interes mora dokazati na razini vjerojatnosti.

Kako ne bi došlo do zlouporabe prava, sudovi moraju ispitati postoji li pravni interes da se parnici pridruži osoba koja ima status umješaka s položajem jedinstvenog suparničara. Njihov se pravni interes ogleda upravo u tome što su obuhvaćeni pravomoćnošću. Odgovor na pitanje je li u konkretnom slučaju riječ o umješaku s položajem jedinstvenog suparničara krije se u normama materijalnog prava, odnosno njihovu pravilnom tumačenju. Sud bi u svakom konkretnom slučaju, kada prosuđuje je li riječ o umješaku s položajem jedinstvenog suparničara trebao primijeniti norme materijalnog prava, kako bi procijenio kakav je pravni odnos stranke i potencijalnog umješaka s položajem jedinstvenog suparničara.

Literatura

Članci i knjige

Aras Kramar, Slađana, *Postupak pred trgovačkim sudovima. Trgovački statusni parnični postupci*, Narodne novine, Zagreb, 2014.

Dika, Mihajlo, *Građansko parnično pravo. Stranke, njihovi zastupnici i treći u parničnom postupku. IV. knjiga*, Zagreb, 2008.

Fasching, Hans W., *Lehrbuch des österreichischen Zivilproßrechts*, Beč, 1990.

Rosenberg, Leo; Schwab, Karl Heinz; Gottwald, Peter, *Zivilprozessrecht*, 16. izdanje, München, 2004.

Triva, Siniša; Dika, Mihajlo; *Građansko parnično procesno pravo*; Narodne novine, Zagreb, 2004.

Popis propisa

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (NN MU 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17)

Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23)

Stečajni zakon (NN 71/15, 104/17)

Ustav Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14)

Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona (NN 36/22)

Zakon o parničnom postupku (SL SFRJ 4/77, 36/77, 36/80, 6/80, 69/82, 43/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, NN 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22)

Sudska praksa

Trgovački sud u Zagrebu, P-1939/2021 od 21. srpnja 2022.

VTS, Pž-3610/2022 od 31. kolovoza 2022.

Trgovački sud u Rijeci, P-3235/91 od 22. rujna 1992. svuda tako zarezze staviti

VSRH, Rev-1723/1998 od 4. srpnja 2001.

VSRH, Revt 41/08, od 22. travnja 2010.

Županijski sud u Varaždinu, Gž-1166/11 od 18. svibnja 2011.

Županijski sud u Puli, Gž-1204/15 od 7. ožujka 2017.

Županijski sud u Zadru, Gž-496/2022 od 20. lipnja 2022.

Županijski sud u Zadru, Gž-814/17 od 7. veljače 2018.

VTS, Pž 7531/05 od 7. kolovoza 2008.

VSRH, Revt 43/09 od 29. lipnja 2010.

VTS, Pž-7703/09 od 30. listopada 2013.

VSRH, Rev 3038/2016 od 7. rujna 2021.

VSRH, Rev-x 872/10 od 8. veljače 2012.